

SAKSBEHANDLER
Monica Anette Rusten

INNVALGSTELEFON

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
14/01278-8

DERES REF.

DERES DATO

ARK. B - Bygninger
235 (Skudeneshavn) Karmøy - Ro

VÅR DATO
27.02.2015

Adresseliste

SKUDENESHAVN SENTRUM - VARSEL OM OPPSTART AV KULTURMILJØFREDNING ETTER KULTURMINNELOVEN § 20 JF. § 22

Riksantikvaren vil med dette varsle oppstart av sak om kulturmiljøfredning av deler av Skudeneshavn med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 20, jf. § 22.

Forslag om kulturmiljøfredning vil omfatte bygningenes eksteriør, samt bystruktur med gater, park og utearealer. Et varsel om oppstart av fredning innebærer at fredningsprosessen settes i gang. På dette stadiet er det ikke tatt stilling til endelig avgrensning eller detaljer knyttet til innhold. Det er *det* prosessen frem mot vedtak skal avklare. Riksantikvaren ser frem til en god prosess der dialog med Skudeneshavnsamfunnet er vesentlig. Vi ønsker at vi sammen skal komme fram til et omforent forslag som har bred støtte hos eierne og kommunen.

Karmøy kommune, Rogaland fylkeskommune og Riksantikvaren samarbeider om arbeidet med å utarbeide fredningsforslaget. Til slutt er det Klima- og miljødepartementet som forbereder saken og legger den frem for Kongen i statsråd, som fatter vedtak om kulturmiljøfredning.

Liste med oversikt over berørte eiere og kart som viser områdets avgrensning er vedlagt. Kart som viser områdets avgrensning er også tilgjengelig på www.ra.no og www.karmoy.kommune.no, samt i Karmøy rådhus.

Merknader til oppstartvarsel sendes Riksantikvaren innen 1. april 2015

Saksgang i fredningssaken:

- folkemøte (avholdt 23. februar 2015)
- **oppstart, varsel og kunngjøring (høringsperiode) (dette brevet)**
- utarbeidelse av fredningsforslag og forvaltningsplan – i samarbeid med berørte parter
- folkemøte
- lokal og sentral høring og offentlig ettersyn,
- politisk behandling i kommunestyret
- eventuell ny sentral høring ved behov
- innarbeiding av høringsuttalelser, oversendelse Klima- og miljødepartementet
- saksforberedelse i departementet
- fredningsvedtak av Kongen i statsråd
- kunngjøring og tinglysing

Lov om kulturminner

Kulturminneloven § 20 åpner for fredning av større områder ut fra deres samlede kulturhistoriske verdi. Formålet med bestemmelsen er å ta vare på sammenhengen og helheten i særlig verdifulle kulturmiljøer. Det er Kongen i statsråd som fatter vedtak om kulturmiljøfredning.

§ 20. Fredning av kulturmiljø.

Et kulturmiljø kan fredes av Kongen for å bevare områdets kulturhistoriske verdi. Fredningen kan omfatte naturelementer når de bidrar til å skape områdets egenart.

I fredningsvedtak etter første ledd kan Kongen forby eller på annen måte regulere enhver virksomhet og ferdsel i fredningsområdet som er egnet til å motvirke formålet med fredningen. Det samme gjelder fradeling eller bortfeste av grunn til virksomhet som nevnt i første punktum.

Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete området.

Følgene av oppstart

Et kulturmiljø kan fredes for å bevare områdets kulturhistoriske verdi. I Skudeneshavn er det planstrukturen og bygningene som utgjør dette miljøet.

En kulturmiljøfredning vil kunne forby riving og vil ellers stille krav til dispensasjon ved eksteriørmessige tiltak som går utover vanlig vedlikehold, for eksempel endring av materialer og farger. Riksantikvaren ønsker en styrt utvikling av byen på kulturmiljøets premisser. Innenfor området som foreslås som fredet, vil en kunne oppette soner med ulike bestemmelser. Når det nå er varslet oppstart av fredning, vil bygninger som ligger innenfor forslag til områdets avgrensning kunne søke statlig tilskudd til tiltak som går ut over vanlig vedlikehold.

Det forutsettes at eiendommene blir behandlet som fredet inntil fredningssaken er avgjort. I perioden frem mot fredningsvedtak, er det Karmøy kommune som håndterer all byggesaksbehandling. For de aller fleste eiendommer vil det ikke være endring i forvaltning i forhold til allerede regulerte områder. Kommunen vil rådføre seg med Rogaland fylkeskommune og/eller Riksantikvaren underveis. Vi ber derfor alle berørte eiere kontakte kommunen når det planlegges å sette i verk tiltak på bygninger og/eller andre bygningsmessige konstruksjoner innenfor fredningsområdet som vil medføre endringer eller som går ut over vanlig vedlikehold. Kulturminnemyndigheten vil kunne gi råd og veiledning i slike tilfeller.

Dersom det settes i gang tiltak som er i strid med kulturmiljøfredningens formål, vil hele eller deler av området som er foreslått som omfang kunne midlertidig fredes, i påvente av fredningsvedtak.

Karmøy kommune vil de neste månedene dokumentere Skudeneshavn kulturmiljø og gjennomføre en registrering av eksteriøret på alle bygninger som inngår i det varslede

omfanget. Dette er et viktig arbeid fordi registreringer, sammen med innspill som kommer i høringsperioden, vil danne grunnlag for forslag om fredning. I forslaget vil en eventuell sonedeling og detaljerte bestemmelser fremgå.

Riksantikvaren vil rose kommunens og eiernes innsats for å ta vare på Skudeneshavn gjennom et langt og gjennomgående vernearbeid, med stor folkelig oppslutning. I arbeidet med forslag om fredning legger vi stor vekt på en god prosess der dialog med eiere er en forutsetning. Forslag om fredning skal i størst mulig grad være basert på enighet med eier.

Bakgrunn for fredningssaken.

Med formål å sikre de store kulturhistoriske verdiene i Skudeneshavn igangsetter Riksantikvaren sak om kulturmiljøfredning for Gamle Skudeneshavn, parken, Havnafjellet og deler av sentrum.

Bebyggelsen i Skudeneshavn er særpreget og unik i nasjonal sammenheng. Gamlebyen Skudeneshavn er et av Norges best bevarte trehusmiljø. Skudeneshavn har langt tilbake i historien vært et møtested og markeds plass, og salg og utskipping av sild har hatt en grunnleggende rolle for stedet. Det var først på 1800-tallet byen Skudeneshavn vokste frem med sildefisket som hovedforutsetning. Fra 1835-1870 kom silda årvisst inn i områdene rundt Skudeneshavn, og stedet ble sentrum for sildefisket. Fra 1835 til 1865 ble innbyggertallet seksdoblet fra 147 til 1209 mennesker. I denne perioden vokste det en selvgrodd by frem. Bygningene vokste frem på en smal stripe land mellom Havnafjellet og sjøen, og på holmene rundt i havnen. Det er dette som i dag er gamlebyen i Skudeneshavn.

Topografien har hatt stor betydning for hvordan gamlebyen er utformet. Fremdeles står store deler av bebyggelsen som den gjorde på 1800-tallet. Det kan nevnes at stedet gjennom alle år har unngått bybrann. Liberalisering av handelsloven på 1840-tallet, unntak fra bygningsloven av 1845 og ladestedsrettighetene som ble gitt byen i 1857 har også hatt sitt å si for at Skudeneshavn vokste frem som den byen den er i dag. Da byen skulle videreutvikles på begynnelsen av 1900-tallet lot man det tidligere sentrum bli stående, og bygget et nytt sentrum basert på kvadraturens reguleringsprinsipper. Gamlebyen preges hovedsakelig av empirens stilformer, mens den nyere delen av byen har andre idealer, som sveitser, jugend og funksjonalisme. Flere av funksjonsbyggene som ble etablert fra begynnelsen av 1900-tallet er fremdeles tydelig lesbare i byen. Dettebymiljøet er gjennom generasjoner tatt godt vare på.

Av bymiljø er det bare Birkelunden på Grünerløkka i Oslo som er fredet. En kulturmiljøfredning av Levanger sentrum er under arbeid. I disse to kulturmiljøene er det den regulerte og planlagte kvartalsstrukturen som er fredet. I Skudeneshavn er det overgangen fra den selvgrodde og organiske gamlebyen, til et regulert sentrum med rette gateløp som særpreger byen og som er omfattet av forslag til omfang. Et slikt kulturmiljø er til nå ikke fredet, og vil være unikt i nasjonal sammenheng.

Kontaktopplysninger

Karmøy kommune:

kulturvernkonsulent Ane Steingilda Alvestad 52857357, ane.alvestad@karmoy.kommune.no

Riksantikvaren:

rådgiver Elisabeth Nordling 98228713, elisabeth.nordling@ra.no

seniorrådgiver Monica Anette Rusten 98228733, monica.anette.rusten@ra.no

Merknader til oppstartvarsel sendes Riksantikvaren innen 1. april 2015

E-post: postmottak@ra.no

Brev: Riksantikvaren, Pb. 8196 Dep., 0034 Oslo

Vennlig hilsen

Jørn Holme

for
Hanna Geiran
avdelingsdirektør

Vedlegg:

1: Kart som viser forslag til områdets avgrensning

2: Adresseliste